

PEDAGOJİK FORMASYON SERTİFİKASI PROGRAMININ ETKİLİLİĞİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ*

Doç. Dr. Aycan ÇİÇEK SAĞLAM**

Öz

Bu araştırmanın amacı, formasyon sertifikası programında karşılaşılan sorunları belirlemek, programın etkililiği hakkında fikir edinmek ve gelecek yıllarda olası formasyon programlarının yararlılık düzeyini arttırmak amacıyla bilgi sağlamaktır. Araştırma modeli olarak nitel yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmaya 2012-2013 öğretim yılında Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından yürütülen formasyon programına devam eden 200 öğretmen adayından 94'ü katılmıştır. Katılımcıların 43'ü erkek, 51'i kadındır. Öğretmen adaylarına sorular açık uçlu olarak verilmiş ve cevaplarını yazmaları istenmiş ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Katılımcıların çoğu programı genel olarak etkili bulmaktadır. Yürütülen formasyon programında en çok dikkat çeken sorun ise derslere o alanda uzman olan öğretim üyelerinin girmediğidir. Diğer bir husus ise programın zamanında başlatılmadığı, duyuruların zamanında yapılamadığı ve yetkili birine ulaşmakta sorun yaşadıklarıdır. Katılımcılar, mezun olduktan yıllar sonra böyle bir programa farklı illerden gelip katılarak hem maddi hem de zaman sorunu yaşadıklarını dile getirmektedirler. Programın lisans yıllarında verilmesinin daha etkili olacağı yönündeki öneri en çok vurgulanan öneridir.

Anahtar Kelimeler: Formasyon, Öğretmenlik Mesleği, Pedagojik Formasyon Programı, Öğretmen Eğitim.

Evaluation of Pedagogical Proficiency Program's Efficiency According to Students' Views

Abstract

The aim of this study is to determine the problems in pedagogical proficiency program, to have an idea about the program's efficiency and to provide information for improving efficacy level of possible future pedagogical proficiency programs. Qualitative approach was used as research method. 94 out of 200 candidate teachers who were attending Uşak University Pedagogical Proficiency Program participated in this study. There were 43 men and 51 women participants. The candidate teachers were given open ended questions and their answers were analysed by content analysis. Most of the participants find the program efficient enough. The most remarkable problem about the program is the lectures aren't held with the relevant department's lecturers who are expert on the subjects of the program. Other complaints were about not starting the program on time, not making announcements on time and the difficulty of getting in touch with the authorities. Participants also state that years after graduation they have both financial hardships and timing problems by attending such a program from different provinces. It is mostly emphasized that this program will be more efficient if it is given in undergraduate years.

Keywords: Training, Education, Teaching, Teacher, Pedagogical Proficiency Program.

* 04-06 Eylül 2014 tarihleri arasında Kocaeli Üniversitesi'nde gerçekleştirilen, 23. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü aycan.cicek@usak.edu.tr

Giriş

Türkiye, köklü bir eğitim geleneğine ve bu gelenek içerisinde zengin bir öğretmen yetiştirme deneyimine sahip bir ülkedir. Türkiye’de modern anlamda öğretmen yetiştirme süreci Cumhuriyet döneminden önce, 19. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra, askeri okullar dışında sivil alanda da eğitimi yenileştirme girişimleri çerçevesinde başlamıştır. Geleneksel Osmanlı eğitim kurumları dışında batılı usulde yeni okullar açma hareketi içerisinde öğretmen yetiştirme hususu da ele alınmış ve yeni okul kuruluş sistemine paralel öğretmen yetiştirme sistemi kurulmuştur (Duman, 2011:341). Dolayısıyla, Türkiye’de öğretmen yetiştirme tarihine bakıldığında, öğretmen yetiştiren ilk kurum olan Darülmüallimin-i Rüşdi’nin 1848’de kurulmasından bugüne kadar 166 yıllık bir zamanın geçtiği görülmektedir. Geçen bu zaman içerisinde ülkemizde birçok öğretmen yetiştirme ve istihdam modeli uygulanmıştır. Özoğlu (2010), öğretmen yetiştirme modellerinin bir kısmının öğretmenlerin kalitesini arttırmak adına atılan adımlar olsa da bir kısmının da öğretmen açığını kapatmak için kullanılan, mesleğin esaslarıyla uyuşmayan, çelişkili, ayaküstü alınan hatta kimi zaman ideolojik adımlar olduğunu belirtmektedir.

Pedagojik formasyon eğitimi öğretmen olabilmek için alınması gereken bir eğitimidir. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), öğretmenlik sertifikaprogramları konusunda, 04.11.1997 tarih ve 97, 39, 2761 sayılı kararlarıyla öğretmen yetiştirmede yeniden yapılandırmaya gitmiştir. Yeniden yapılandırma kapsamında YÖK ortaöğretim alan öğretmenliği için öğretmenlik sertifika programlarının uygulamadan uzak, içerik ve süre açısından yetersiz olduğunu ileri sürerek tezsiz yüksek lisans programlarını uygulamaya koymuştur (Dündar ve Karaca, 2013). Söz konusu yapılanmaya göre, ortaöğretim alan öğretmenleri, yabancı dil, güzel sanatlar ve beden eğitimi dışında 3,5 + 1,5 veya 4 + 1,5 şeklinde formüle edilen lisans+tezsiz yüksek lisans programları ile yetiştirilecektir. 3,5 + 1,5 seçeneğine göre, ilk yedi yarıyıldan dal derslerini alan fakültesinde tamamlayan öğrenciler, bu derslerin tümünde başarılı olmaları halinde, lisans öğreniminin son döneminde özel öğretim ve uygulama etkinliklerine eğitim fakültelerinde katılırlar. 4 + 1,5 seçeneği ise, yüksek öğretim kurulunca saptanan programlardan lisans diploması almış öğrencilere açıktır. Böylece adaylar mezun oldukları lisans programından yüksek lisans sınavları usul ve esaslarına göre seçilerek, üç yarıyıla eşdeğer bir süre eğitim gördükten sonra, ortaöğretim alan öğretmenliği unvanını alırlar (Aydın, 1998). 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren ise YÖK aldığı bir kararla pedagojik formasyonun, yüksek lisans eğitimi ile değil, sertifika eğitimi programı şeklinde yürütülmesini kararlaştırmıştır. Daha sonra 05.04.2012 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul Toplantısında “*Yeni pedagojik formasyon sertifika programları açılmamasına ve daha önce açılmasına izin verilen programların da mevcut öğrencilerin işlemleri bittikten sonra kapatılmasına*”, karar verilmiştir. Ancak, hemen ardından geri adım atılarak pedagojik formasyon sertifikası programına devam edilmiştir. Son olarak da 2013-2014 öğretim yılından itibaren öğrencilerin alanlara göre ayrılacak kontenjanlar dâhilinde, merkezi olarak ÖSYM tarafından yerleştirilmesine karar verilmiştir. Ön-

ceki yıllarda öğrencilerin akademik başarı ortalamalarına göre yapılan yerleştirme yerine, 2013-2014 öğretim yılından itibaren Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES) sonuçlarının da kullanılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, MEB Talim ve Terbiye Kurulu, 20.02.2014 tarih ve 9 sayılı kararı ile öğretmenliğe kaynaklık eden fakültelerin devam eden öğrencileri için de 2014-2015 öğretim yılından itibaren lisans düzeyinde de formasyon eğitiminin verileceğine karar vermiştir (<http://pedagogikformasyon.nedir.com/>).

Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirme sürecine bakıldığında geçmişten bugüne sorunların benzer olduğu ve bu sorunların öğretmen yetiştiren kurumların teşkilatlanması, öğrenci seçimi, programlar, süresi ve öğretmen yetiştiren kurumlar ile istihdamını sağlayan Milli Eğitim Bakanlığı arasında olması gereken işbirliği ve koordinasyon hususlarının olduğu görülmektedir. Sorunların çözümünde ise öğretmen yetiştirme konusundaki zengin birikimden yararlanılması gerekmektedir (Uygun, 2006). Kırbıyık (1998), öğretmenin kalitesi için mesleği seçen öğrencilerin de kaliteli olması gerektiğinin altını çizmektedir. Ayrıca, eğitim fakültesine giriş yapan öğrencilerin öğretmen olacaklarını bildiklerini ve psikolojik hazırlıklarını tamamladıklarını ve bunun da meslekte başarılı olmak için çok önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Aydın (1998), öğretmen yetiştirmede temel sorunun, öğretmen eğitimi ve istihdamından sorumlu olan kurumlar yani YÖK ve MEB arasındaki yetki ve görev karmaşasından kaynaklandığını ve her iki kurumun görev tanımlarının açık ve anlaşılır olarak ifade edilmemiş olmasının sorun olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanmanın, başta öğretim elemanı ihtiyacı olmak üzere, fiziki kapasite, finansman, teknoloji gibi sorunlar çözülmedikçe beklenen yararı getirmeyeceğinin de altını çizmiştir. Uygun (2006) da, 1997'den sonra dal öğretmenlerinin yetiştirilmesinde Eğitim Fakültelerinin işinin Fen-Edebiyat fakültelerine kaydırıldığını ve bunun öğretmen yetiştirmede bütünlük sağlamadığını aksine öğretmen eğitiminde yapısal, örgütsel, yönetsel, hukuksal ve akademik kargaşaya neden olacağını belirtmiştir.

Bugün de öğretmen yetiştirmede özellikle ortaöğretime öğretmen yetiştirmede ne yazık ki bu karmaşa ve sorunlar devam etmekte ve son birkaç yıl içinde pedagojik formasyon sertifikası eğitimi sürekli değişikliğe uğramakta ve sorunlar da artarak devam etmektedir. Daha da kötüsü bu programın nasıl uygulanacağı konusunda üniversiteler arasında farklılıklar yaşanmakta ve öğretim üyeleri arasında da sorunlara yol açmaktadır. Formasyon sertifikası programı bir pasta olarak görülmekte ve eğitim bilimleri tarafından yoğunlukla yürütülmesi gereken programda mümkünse herkese görev vermeye çalışılarak programın etkililik düzeyi düşürülmektedir.

Yapılan araştırmaların bulguları incelendiğinde, eğitim fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi mezunlarına göre öğretmenlik mesleği ve mesleki gereklilikler konusunda daha olumlu tutuma sahip oldukları, ancak mesleğin toplumsal saygınlık

boyutunda fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin daha yüksek düzeyde katılım gösterdikleri görülmüştür. Üstlenilen sorumluluk, toplumsal beklentiler ve kazanılması gereken özellikler dikkate alındığında, öğretmenliğin herkes tarafından yapılamayacak bir meslek olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin seçiminden tutun, hizmet öncesi eğitimleri ve atanma öncesi yeterli formasyona sahip olup olmadıklarının belirlenmesi önem kazanmaktadır (Şimşek, 2005). Bu açıklamalar ışığında, pedagojik formasyon sertifikası eğitiminin etkililik düzeyini, bu süreçte yaşanan sorunları belirlemek ve çözüm önerileri ortaya koymak bundan sonraki programların daha etkili olmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, formasyon sertifikası programında karşılaşılan sorunları belirlemek, programın etkililiği hakkında fikir edinmek ve gelecek yıllarda olası formasyon programlarının yararlılık düzeyini arttırmak amacıyla bilgi sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için öğretmen adaylarına aşağıdaki açık uçlu sorular yazılı olarak verilmiş ve isimlerini yazmadan yanıtlamaları istenmiştir.

1. Pedagojik formasyon sertifikası programının etkililiğine ilişkin görüşünüz nedir? (Ne derecede yararlı olduğunu düşünüyorsunuz? Beklentilerinizi karşıladı mı?)
2. Pedagojik formasyon sertifikası programı süresince hangi sorunlarla karşılaştınız?
3. Pedagojik formasyon sertifikası programı süresince karşılaştığımız sorunların çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir?

Yöntem

Araştırma modeli olarak nitel yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmaya 2012-2013 öğretim yılında Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından yürütülen formasyon programına devam eden 200 öğretmen adayından 94'ü katılmıştır. Katılımcıların 43'ü erkek, 51'i kadındır. Öğretmen adaylarına sorular açık uçlu olarak verilmiş ve cevaplarını yazmaları istenmiştir. Mümkün olduğunca çok öğretmen adayının görüşünü alabilmek için bu yaklaşım uygun görülmüştür. Bulgular aktarılırken bayanlar K1'den K51'e kadar, erkekler ise E1'den E43'e kadar kodlanarak verilmiş ve kişilerin görüşleri olduğu gibi verilmiştir.

Araştırmanın verileri pedagojik formasyon programına devam eden öğrencilerin programla ilgili görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçladığı için üç açık uçlu sorudan oluşan anket formu kullanılmış ve daha sonra içerik analizi yapılmıştır. Katılımcıların yanıtları birkaç kez okunarak benzer ifadeler bir araya getirilmiş ve temalar oluşturulmuştur (Wolcott, 1994). Elde edilen verilerden bir kısmı frekans olarak tablolarla

ifade edilirken, katılımcılardan bazılarının görüşleri olduğu gibi verilerek yorumlar güçlendirilmiştir.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği hususunda titiz davranılmıştır. Öncelikle, araştırmaya katılımları konusunda öğrencilere bir zorlamada bulunulmamış ve isteyenler katılıp soruları yanıtlamıştır. Bu nedenle heterojen bir örnekleme oluşmuştur. Araştırmanın amacı katılımcılara açıklanmış ve kişisel bilgilere yer verilmeyeceği belirtilmiş ve verilerin analizi aşamasında da kişisel bilgiler gizli tutulmuştur. Verilerin güvenilirliği için ham verilerden bir miktar alınarak farklı zamanlarda kodlanarak uyuşum yüzdesi hesaplanmıştır. Kodlamalar araştırmacı tarafından yapılmış sonra da dışarıdan bir akademisyen araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir. Buna göre formasyon programına devam eden öğrencilerinin görüşlerinin uyuşum yüzdesi %82'dir. Miles ve Huberman (1984) de görüşlerin uyuşum yüzdesinin %70 ve üzerinde olmasının yeterli olacağını belirtmektedir.

Bulgular

Araştırmaya katılan pedagojik formasyon sertifikası öğrencilerinin görüşleri üç başlık altında sunulmuştur. Öncelikle programın etkililiğine ilişkin görüşler analiz edilmiş sonra pedagojik formasyon programının yürütülmesi sürecine ilişkin olarak karşılaştıkları sorunlar ele alınmış ve son olarak programın etkili olabilmesi için getirilen önerilere yer verilmiştir.

Programın Etkililiğine İlişkin Bulgular

Elde edilen bulgulara göre 94 katılımcıdan 62'si katıldıkları pedagojik formasyon programının "etkili olduğunu ve yararlandıklarını" ifade etmişlerdir. Katılımcıların 32'si ise "pek etkili olmadı" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri Tablo 1 de verilmiş ve katılımcılardan bazılarının görüşleri de kendi ifadeleri ile olduğu gibi aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1

Pedagojik Formasyon Sertifikasının Etkililiğine İlişkin Görüşler

	<i>f</i>
Etkili bir programdı	62
Etkili bir program değildi	32
TOPLAM	94

"Aldığım dersler, yaptığım sunumlar, hocalarımızınverdiği bilgiler ve tecrübeleri bizim eğitimhayatınafarklı bir bakışaçısıkazanmamızısağladı." (E16)

“Sadece öğretmen adayları için değil, öğretmenlik yapan kişilere de zaman zaman uygulanması gereken bir program.” (K33)

“Pedagojik formasyon sertifikası program, bir öğretmen adayı için, bir öğrenciye nasıl yaklaşması gerektiği konusunda, sınıfı nasıl yönetmesi gerektiği, zamanı nasıl etkili kullanması gerektiği konusunda kesinlikle gerekli bir program. Ancak, böyle bir eğitimi zaman, maddiyat ve etkililiği açısından lisans döneminde almak daha faydalı olacaktır.”(K20)

Katılımcılardan yalnızca biri formasyon programının gerekli olduğunu ancak eğitim fakültesi mezunlarına da haksızlık olduğunu belirtmiştir. Bu kişi görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

“Fen Edebiyat mezunu olarak öğretmen olabilmek için bu programın gerekli olduğuna inanıyorum. Bu programda öğrencilere nasıl davranılması gerektiğini, onları anlamayı, seviyelerine inebilmeyi ve onları nasıl aktif hale getirebileceğimizi öğrendik. Fakat ben bu programın bizlere verilmesini haksızlık olarak da görüyorum. Sonuç olarak eğitim fakültesi mezunları bizimle aynı sınava girecekler. Bizim de atanabilmek için yapabileceğimiz bir şey yok maalesef.” (K25)

Katılımcılar genel olarak pedagojik formasyon sertifikası programının gerekli olduğunu belirtmekte ancak etkili olabilmesi için ayrılan zamanın yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Katılımcılardan birinin bu konudaki görüşü şöyledir:

“Bu program gereklidir ancak eğitim fakültesindedört senede verilen derslerin iki yarı dönemesıkıştırılması pek yararlı değildir.Daha adil bir yerleştirme için, mezunları uzun yıllar bekletmemek için merkezi bir yerleştirmeyapılabilir. Öğrenci iken verilirse, yer yurt sorunu yaşanmadan daha hızlı bir şekilde tamamlanabilir.” (E26)

Programın Yürütülmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Programın yürütülmesi sürecine ilişkin olarak yaşanan sorunlar öğretim üyelerinin etkililiği, fiziksel koşulların yeterliliği, programın planlanması ve yürütülmesi sürecinin etkililiği temaları altında ele alınmış ve daha açık görülmesi açısından Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Pedagojik Formasyon Programında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler

	f	
Temalar	Sorun Yok	Sorun Var
Öğretim Üyelerinin Etkililiği ile İlgili Sorunlar	48	46
Fiziksel Koşulların Yeterliliği ile İlgili Sorunlar	58	36
Programın Planlanması ve Yürütülmesi Sürecinin Etkililiği ile İlgili Sorunlar	51	43

Katılımcıların 48'i öğretim üyelerinin etkililiği ile ilgili olarak çok önemli bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtirken 46'sı sorunların varlığından bahsetmiştir. Fiziksel koşulların yeterliliği ile ilgili olarak 58 kişi sorun yaşamadıklarını belirtirken 36 kişi sorunların varlığından bahsetmektedir. Programın yürütülmesi sürecinin etkililiği ile ilgili olarak da 51 kişi sorun yok derken, 43 kişi sorun yaşandığını dile getirmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretim üyelerinin etkililiğine, fiziksel koşulların yeterliliğine ve programın planlanması ve yürütülmesine ilişkin olarak gördükleri sorunlar maddeler halinde aşağıda sunulmuştur:

- ❖ Dersleri o alanda uzman öğretim üyelerinin vermemesi
- ❖ derslerin hakkıyla işlenmemesi
- ❖ bazı öğretim üyelerinin dersleri ciddiye almamaları
- ❖ dersleri daha çok slayt okuyarak geçirmeleri
- ❖ Zamanın yetersiz kaldığı, ders konularının tamamlanamadığı
- ❖ Şehir dışından gelenlerin devamsızlık, ulaşım ve barınma sorunu yaşadıkları ve bu nedenle derslere etkin katılımında bulunamadıkları
- ❖ Kantin olanaklarının kısıtlı olması
- ❖ Fotokopi imkanlarının olmaması
- ❖ Dersliklerin yetersiz kalması
- ❖ Programın zamanında başlatılamaması
- ❖ Programla ilgili duyuruların zamanında yapılmadığı
- ❖ İhtiyaç duyduklarında yetkili birine ulaşmakta sorun yaşanması

Katılımcılardan bazılarının konuyla ilgili görüşlerinden birkaçı kendi ifadeleri ile aşağıda verilmiştir.

“Bu programa daha uzun bir zaman ayrılmalı, çünkü ders içerikleri tamamlanamadı ve program yürütülürken de hakkı verilmedi.” (E4)

“Web hizmetleri iyi işlemedi. Bazı duyuruları son dakikada yaptıkları için çok mağdur edildik. Yetkili birini aradığımızda da birine ulaşmakta sorunlar yaşadık.” (K1)

“Genel olarak memnun olduğumu söyleyemem. Biz o kadar yol gelirken bazı hocalarımız derlere zamanında gelmedi ya da erkenden bitirdi. Etkili bir ders dönemi geçirmedik yani. Ayrıca, kantin olmaması, dersliklerin küçük olması sorundu.” (E3)

“Daha çok öğretim elemanları ile ilgili sıkıntı vardı. Bazı hocalarımız ne kadar alnahakim ve dersin hakkını verdiyse bazıları da bir o kadar boş verdi derslere. Sanki zoraki geliyorlarmış gibiydiler.” (K8)

“Hocalarımızdan biri ders sırasında fazla soru ile karşılaşınca bu benim doğrudan uzmanı olduğum bir ders değil bu nedenle bazı konuları birlikte araştırıp öğreneceğiz dedi. Uzman değilse neden derse giriyor?” (E16)

“Aynı dersi farklı hocalardan alan gruplar oldu. Bir grup ilgili dersten en iyi şekilde faydalanırken bir diğer grup hiç memnun kalmadı. Dersi o alanda uzman hocaların vermesi gerekir. Herkes bir şekilde ders verecek mantığıyla ilgisiz hocalar, ilgisiz derslere girerek bize zarar verilmiş oldu.” (E39)

“Bazı öğretim elemanları resmen slâytlardan okuyarak dönemi tamamladılar.” (K42)

“Bazı hocalar dersleri ciddiye almadı. Formalite havasında yürüttüler.” (K37)

Program Sürecinde Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Bulgular

Pedagojik formasyon sertifikası programının daha etkili olabilmesi açısından öğrencilerin getirdikleri öneriler Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Pedagojik Formasyon Sertifikası Programında Karşılaşılan Sorunların Çözümüne İlişkin Öğrencilerin Önerileri

<i>Sorunların Çözümüne İlişkin Öneriler</i>	<i>f</i>
1-Her derse alanında uzman öğretim elemanı girmelidir.	32
2- Program baştan itibaren çok iyi planlanmalıdır.	31
3- Dersleri ciddiye alan öğretim elemanlarına görev verilmelidir.	28
4- Bu program lisans eğitimi esnasında verilmelidir.	26
5- Her üniversiteye formasyon eğitimi verilmemelidir. Fiziksel mekânları ve diğer olanakları en uygun yerde verilmelidir.	22
6- Formasyon eğitimi uzaktan eğitim yoluyla olmalıdır.	12
7-Herkes öncelikle kendi bulunduğu il sınırları içinde bir üniversiteden yararlanabilmelidir.	9

Tablo 3 incelendiğinde önerilerin de sorunlar da olduğu gibi öğretim elemanları, programın planlanması ve yönetilmesi süreci ile fiziksel olanaklarla ilgili olduğu görülmektedir. Formasyon eğitiminde karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak özellikle ön plana çıkan husus derslere alanında uzman öğretim elemanlarının girmesidir. Dikkat çeken diğer bir öneri, bu programın mezun olmadan önce lisans eğitimi döneminde verilmesidir. Zira öğrenciler, aradan geçen zamanda bir yerde çalışmaya başladıklarını ve bir düzen kurduklarını ve tekrar düzenlerini bozmak zorunda kaldıklarını, maddi olarak çok zorlandıklarını dile getirmektedirler. Ayrıca, her üniversitede değil, koşulları uygun olan üniversitelerde verilmesi önerisi de manidardır.

Tartışma

Pedagojik formasyon sertifikası programının etkililik düzeyinin, program sürecinde karşılaşılan sorunların ve çözüm önerilerinin programa devam eden öğrencilerin görüşlerine göre belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada katılımcıların çoğu programı genel olarak etkili bulmaktadır. Ancak, 94 katılımcının 32'si programın etkili olmadığı yönde görüş belirtmektedir. Yürütülen formasyon programında en çok dikkat çeken nokta ise derslere o alanda uzman olan öğretim üyelerinin girmediği, derslerin bazı öğretim elemanları tarafından ciddiye alınmadığı ve hakkıyla yürütülmediği şeklindedir. Diğer bir husus programın planlanması ve yönetilmesi sürecine ilişkindir. Programın zamanında başlatılmadığı, duyuruların zamanında yapılamadığı ve yetkili birine ulaşmakta sorun yaşadıkları yönünde görüşler ortaya çıkmaktadır. Dersliklerin yetersizliği, fotokopi ve kantin olanaklarının sınırlılığı dikkat çeken diğer bir görüştür. Katılımcılar, formasyon eğitiminin lisans yıllarında verilmesi gerektiğinin özellikle altını çizmekte ve mezun olduktan yıllar sonra böyle bir programa farklı illerden gelip katılarak ciddi bir maddi sorun yaşadıklarını, zaman sorunu yaşadıklarını dile getirmektedirler.

Konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında sorun ve önerilerin benzer olduğu görülmektedir. Kavcar (2002), programların yürütülmesinde öğretim elemanı görevlendirme, ders ücreti ödeme, uygulama okullarında karşılaşılan çeşitli sıkıntıların varlığına dikkat çekmekte ve iyi öğretmen yetiştirmek için eğitim fakültelerindeki öğretim elemanları üzerinde ciddiyetle durmak gerektiğini belirtmektedir. Özoğlu'da (2010) fiziksel koşulların ve eğitsel kaynakların gayet elverişli, öğrencilerin ise öğrenmeye oldukça istekli olduğu bir eğitim sisteminde dahi bu imkânları değerlendirecek bilgi ve becerilerden yoksun, niteliksiz öğretmenlerle kaliteli bir eğitim olamayacağını altını çizmektedir. Bu araştırmada da sorun olarak en çok vurgulanan, öğretim elemanlarının bir kısmının yeterli olmadığıdır. Bu nedenle öğretmen yetiştirme sürecinin iyi planlanması ve etkili işletilmesi önemlidir.

Bu araştırmanın bulguları ile tutarlı biçimde, Memduhoğlu ve Topsakal (2008) da formasyon programı ile ilgili olarak öğrenciler ve öğretim üyeleri ile yürüttükleri çalışmalarında, yetersiz bilgilendirmeler, derslerin işlenişinde öğretim üyelerinden kaynaklanan sıkıntılar, devam ve öğretim üyelerinin yaklaşımları ile ilgili sorunları dile getirmişlerdir. Eğitim bilimleri uzmanı olmayan öğretim üyelerinin meslek bilgisi derslerine girmelerinin derste ki verimi ve yararı azalttığı şeklindeki öğrenci görüşleri de bu araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Yapıcı ve Yapıcı'nın (2013) formasyon programına ilişkin metaforları araştırdıkları çalışmalarında, öğretmen adaylarının olumsuz metaforlarına bakıldığında en yüksek (frekans) metaforların zorunluluk, boşa harcanmış zaman, eziyet, özlem, yetersizlik, zahmet ve para olarak sıralandığı görülmektedir. Bu araştırmada da öğrenciler mezuniyetten yıllar sonra bir başka ilde bu programa katılmayı maddi açıdan, zaman açısından çok sıkıntılı bir süreç olarak değerlendirmektedirler.

Pedagojik formasyon sertifikasının etkili yürütülebilmesine ilişkin en önemli öneri bu programın lisans yıllarında birlikte verilmesi yönünde olmuştur. Yüksel (2011) de yaptığı araştırmasında öğretim üyelerinin ortaöğretime öğretmen yetiştirme sistemine ilişkin görüşlerini almıştır. Söz konusu araştırmada öğretim üyeleri de formasyon eğitiminin lisans yıllarında verilmesi gerektiği yönünde görüş dile getirmişlerdir. Ayrıca Yapıcı ve Yapıcı (2013) da araştırmalarında bu eğitimin lisans yıllarında verilmesinin daha doğru olacağına ilişkin öğrenci görüşlerine yer vermiştir. Öğrencilerin katılımlarını arttırabilmek için lisans yıllarında verilmesi önerisi önemlidir. Son bir yıl içerisinde de bu şekilde bir uygulamaya başlanılmıştır.

Eğitimde kaliteden söz ederken ele alınması gereken ilk ve en önemli konu “öğretmen yetiştirme”dir. Çünkü eğitimin kalitesini öğretmenin kalitesi belirler. Bu nedenle öğretmenin toplumdaki yeri ve önemi gereği gibi anlaşılmalı ve değerlendirilmelidir. Öğretmen, eğitim ve öğretim bakımından ne kadar iyi yetişir ve yetiştirilir ise o da genç nesilleri o kadar iyi yetiştirir (Kırbyık, 1998). Şimşek (2005) de araştırmasında eğitim fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi mezunlarına göre öğretmenlik mesleği ve mesleki gereklilikler konusunda daha olumlu tutuma sahip oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Kavcar (2002) da öğretmenlik ruhuyla yetişmenin önemine vurgu yapmıştır. Azar (2011), formasyon programları ile herkeşe öğretmenlik yolunun açıldığını ve bunun nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda ciddi endişe yarattığını belirtmektedir.

Programın yürütülmesinde üniversitelerarası bir örneklilik sağlanmalı, bir üniversitede alanı ne olursa olsun tüm öğretim elemanları görevlendirilirken bir başka üniversitede sadece eğitim bilimleri öğretim elemanları görevlendirilmekte bu nedenle, hem mesleki saygınlık hem de maddi açıdan sorunlar yaşanmaktadır. Ayrıca bu program bir sertifika programı niteliğinden kurtarılmalı ve haftalara sıkıştırmak yerine daha uzun süreli olarak hakkıyla yürütülmelidir. Bunun için de üniversiteler bu süreci ciddiye alarak planlamalı ve tüm süreci yakından takip etmelidir. Sonuç olarak, formasyon programının tüm detayları ile yeniden gözden geçirilmesi ve belirlenen sorunları giderici bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

Kaynakça

- Aydın, A. (1998). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması ve Öğretmen Yetiştirme Sorunu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 4 (3), 275-286.
- Azar, A. (2011). Türkiye’de Öğretmen Eğitimi Üzerine Bir Söylem: Nitelik Mi? Nicelik Mi?. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi (Journal of Higher Education and Science)*, 1 (1), 36-38.
- Duman, T. (2011). Öğretmen Yetiştirme Alanındaki Uygulamalar Ve Gelişmeler. *Eğitim Bilimine Giriş*. (Edt: M. Ç. Özdemir). Ankara: Pegem Akademi, 325-343.
- Dündar, H ve Karaca, E.T. (2013). Formasyon Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. *G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 19-30.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2).
- Kırbyık, H. (1998). Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması Üzerine. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 4 (3), 271-273.
- Memduhoğlu, H. B. ve Topsakal, C. (2008). Öğrenci Ve Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Niteliği Ve Programlarda Yaşanan Sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 2008 (9) 1: 95-129.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative Data Analysis: A Source Book of New Methods*. Beverly Hills, C. A.: Sage.
- Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları. *Seta analiz. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1): 1-26.
- Uygun, S. (2006). Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarının Tarihsel Analizi. *Ortaöğretimde Yeniden Yapılandırma Sempozyumu. (20-22 Aralık 2004)* 596-602, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming Qualitative Data: Description, Analysis, And Interpretation*. London: Sage.
- Yapıcı, M. ve Yapıcı, Ş. (2013). Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyona İlişkin Metaforları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8 (8), 1421-1429.
- Yüksel, S. (2011). Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğretmen Yetiştirme Sistemine İlişkin Düşünceleri (Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri- Educational Sciences: Theory & Practice*. 11 (1), 179-198.
- <http://pedagogikformasyon.nedir.com/> (erişim tarihi: 25 Ocak 2015).

